

Життєвий і творчий шлях Стендаля

А ви знаєте, що справжнє ім'я письменника Стендаля — Анрі Марі Бейль? Він народився 23 січня 1783 року в Греноблі, на півдні Франції. Дитинство його було безрадісним. У своїй ліричній сповіді «Життя Анрі Брюлара» він писав: «Два злих генії ополчилися проти мого бідного дитинства — тітка Софі і батько». Батько, Шерюбен Бейль, адвокат місцевого парламенту, кавалер ордена Почесного легіону і помічник мера в Греноблі, був людиною жадібною до грошей, хитрою, роялістом за настроями. Анрі не любив батька, для якого духовні інтереси сина були чужими. З роками відчуженість між ними зростала, перетворюючись у ненависть. Тітка Софі виявилася ханжою і релігійною фанатичкою. Мати, Генрієта Ганьйон, чарівна молода й освічена жінка, кохалася у Данте, читаючи його в оригіналі, померла, коли хлопчикові було сім років. Ця втрата на все життя закарбувалася в його серці.

Справжнім другом і вихователем хлопця був дід по матері Анрі Ганьйон, доктор медицини. Палкий прихильник Вольтера, якого бачив під час свого паломництва у Ферней, дід передав онукові свою любов до літератури та науки, привив культ Горація, Софокла, Евріпіда. Дід познайомив Анрі з творчістю Аріосто, зокрема з «Несамовитим Роландом», що відіграв велику роль у формуванні характеру юнака. Дядя, Ромен Ганьйон, молодий, дотепний і легковажний, відкрив Анрі незнаний світ мистецтва, повівши його у театр на «Сіда».

Навчався Анрі в Центральній школі Гренобля. Там хлопець уперше опинився в середовищі ровесників. Анрі навчався непогано, навіть діставав нагороди, зокрема з літератури. Але його освіта не обмежилася лише школою. Він вчився грати на скрипці, кларнеті, брав уроки співу. Та справжньою пристрастю стала для нього математика. «Я любив і тепер ще люблю математику заради неї самої, бо вона не допускає лицемірства і неясності — двох властивостей, які мені найбільш огидні», — писав Стендаль. Він хотів вступити до Політехнічної школи, але згодом передумав, оскільки втратив інтерес до математики. Юнаком заволоділа нова мрія — жити в Парижі та писати комедії.

Вирішальний поворот у житті Стендаля стався 1800 року. Його родич граф Дарю, на той час старший секретар воєнного міністерства, а згодом міністр і статс-секретар Наполеона, влаштував Анрі в канцелярію міністерства. Але Стендаль не виявив здібностей до канцелярської роботи і займався нею недовго. Через деякий час він вступає до наполеонівської армії, в якій прослужив понад два роки.

Участь Стендаля в Італійській кампанії Наполеона

А чи знаєте ви, що Стендаль брав участь в Італійській кампанії Наполеона. Це сталося після невдалої спроби вступити до Політехнічного училища після закінчення школи. Цей епізод біографії мав велике значення для його творчості. Саме тоді були започатковані дві великі теми письменника. Перша – постать Наполеона. Друга тема – Італія. Так, з Наполеоном йому доведеться пройти усією Європою. Цікаво, що протягом 1799-1801 років Стендаль знайомився з мистецтвом, людьми та природою Італії. Згодом ця країна стане для нього ідеалом.

У 1802 році Стендаль полишив армію і повернувся до Парижа. У нього багато планів, але вони так і залишилися нездійсненими. Окрім того, страждань завдавали матеріальні нестатки. В пошуках заробітку Стендаль їде в Мілан і влаштовується до торговельної фірми. Та торгівля не задовольнила його, він повертається до Парижа і 1806 року знову вступає на військову службу. Стендаль брав участь у московському поході Наполеона, пережив російський холод і панічний відступ французів. Поступово змінюється його ставлення до Наполеона, з'являється несприйняття тиранії та деспотії французького імператора. Причину його падіння він вбачає в тому, що Наполеон зрадив революцію.

Стендаль їде у відставку і від'їжджає до Італії, в якій мешкає близько семи років. Саме тут 1814 року вийшла його перша книга «Листи, написані в австрійському Відні про знаменитого композитора Гайдна» під псевдонімом Луї-Александр-Сезар Бомбе. В Італії Стендаль подорожує містами, вивчає італійську культуру, підтримує зв'язки з карбонаріями. Пізніше письменник віддасть шану героїчним учасникам цього руху, створивши образи карбонаріїв П'єтро Міссіріллі у «Ваніна Ваніні», Ферранте Палла в «Пармській обителі», графа Альтаміри в «Червоному і чорному». 1821 року Стендаль повертається до Парижа і поринає в літературну працю. 1827-го виходить його перший роман «Арманс».

У 1830 році Стендаль знову їде на адміністративну службу, діставши призначення французького консула в м. Трієсті. Але уряд Австрії відмовився затвердити його, і Стендаль став консулом у маленькому приморському місті Чівіта-Векк'я. У вільний від службових обов'язків час Стендаль займається літературною діяльністю. З-під його пера один за одним з'являються шедеври: «Ваніна Ваніні», «Червоне і чорне», «Люсьєн Левен» («Червоне і біле»), «Пармська обитель», «Італійські хроніки»,

«Записки туриста» тощо. Окрім того, Стендаль пише багато літературних праць із мистецтва («Історія живопису Італії», «Расін і Шекспір», «Прогулянка Римом», «Музико, єдина моя любов!») та книги про Наполеона.

У 1836 році Стендаль дістає жадану довгострокову відпустку до Парижа. Живучи три роки в Парижі, він їздить по всій Франції, а також відвідує Іспанію, Англію, Шотландію, Ірландію. В 1839 році письменник повертається до Чівіта-Векк'ї, де продовжує працювати над своїми творами. У Стендала багато творчих планів. Він писав: «...На літературному поприщі я бачу ще багато справ, які стоять переді мною. Праці, яку я накреслюю, вистачило б на десять життів». Але митець не знав, що жити йому залишилося зовсім мало і більшості задуманого не судилося здійснитися. 22 березня 1842 року Стендаль, який перебував у Парижі, втратив свідомість перед дверима міністерства іноземних справ і вночі помер від удару. Разом з Коломбом і Меріме на Монмартрський цвинтар проводжав його Олександр Тургенєв, який за п'ять років до цього супроводжував до Святих Гір тіло вбитого Пушкіна. О. де Бальзак у ті дні написав: «Франція, її література втратили одного з незвичайних людей нашого часу». На пам'ятнику над могилою письменник заповідав написати прості слова «Жив. Любив. Страждав», в яких бажав відобразити всі колізії свого життя.

Історія створення роману «Червоне і чорне»

А ви знаєте, що сюжет цього роману підказала хроніка одного процесу, прочитаного Стендалем у «Судовій газеті». Молодий Антуан Берте, вихованець дітей у провінційній дворянській родині, стає коханцем їх матері. У приступі ревності він вчиняє замах на її життя, робить спробу покінчити з собою і гине на гільйотині.

Літературознавці вважають, що роман може мати й інше джерело. Це судовий звіт про справу Лафарга, робітника-червонодеревця, вихідця із дрібнобуржуазного середовища. Лафарг любив своє ремесло, цікавився філософією і літературою, був скромним, але самолюбивим і гордим. Одна легковажна дівчина зробила його своїм коханцем, а потім кинула. Ображений, змучений ревностями, Лафарг вирішив вбити дівчину, а сам зробив невдалу спробу покінчити життя самогубством.

Звичайно, цих двох людей не можна ототожнювати з головним героєм роману Жульєном Сорелем. Стендаль, відштовхуючись від обох прототипів, віднайшов у фактах судової хроніки джерело грандіозного художнього і філософського узагальнення про природу сучасного суспільства.

